

บทที่ 4

สรุปผลการวิจัยของชุดโครงการ

ชุดโครงการวิจัยการส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดนนทบุรี เป็นงานวิจัยของเล่มชุดโครงการแม่บท ที่อาศัยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาจากผลการวิจัยของโครงการย่อยทั้ง 2 โครงการ แล้วทำการสังเคราะห์ และสรุปภาพรวมของงานวิจัย เพื่อนำไปสู่การเสนอแนวทางการส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคไตเรื้อรังให้กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดนนทบุรี โดยข้อสรุปผลการวิจัยของชุดโครงการ เป็นดังนี้

1. การฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรอบรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดนนทบุรี

อสม. ในจังหวัดนนทบุรีมีการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ มีการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ระดับต่ำ ในทั้ง 3 สมรรถนะ คือ 1) สมรรถนะการอธิบายปรากฏการณ์ในเชิงวิทยาศาสตร์ 2) สมรรถนะการประเมินและออกแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และ 3) สมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ อสม. ในจังหวัดนนทบุรีมีการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ มีการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ระดับต่ำ ในทั้ง 3 สมรรถนะ คือ 1) สมรรถนะการอธิบายปรากฏการณ์ในเชิงวิทยาศาสตร์ 2) สมรรถนะการประเมินและออกแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และ 3) สมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้ อสม. ในจังหวัดนนทบุรียังมีความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังในภาพรวมในระดับต่ำ ถึง 61 คน คิดเป็นร้อยละ 19.87 ระดับปานกลาง 203 คน คิดเป็นร้อยละ 66.12 และระดับสูง 43 คน คิดเป็นร้อยละ 14.01

2. ผลของโปรแกรมการส่งเสริมการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดนนทบุรี

โปรแกรมการส่งเสริมการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรอบรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคไตเรื้อรัง ช่วยให้ อสม. มีการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ในภาพรวมหลังอบรมด้วยโปรแกรมฯ นั้นสูงขึ้นกว่าก่อนอบรมด้วยโปรแกรมฯ และมีพัฒนาการอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < .05$) แต่มีการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ในภาพรวมยังมีระดับต่ำ ยกเว้น (1) สมรรถนะการอธิบายถึงศักยภาพของความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถนำไปใช้เพื่อสังคม ซึ่งเป็นสมรรถนะย่อยของสมรรถนะการอธิบายปรากฏการณ์ในเชิงวิทยาศาสตร์ที่เพิ่มขึ้นมาอยู่ในระดับปานกลาง และมีพัฒนาการอยู่ในระดับสูงมาก (2) สมรรถนะในการแปลงข้อมูลที่น่าเสนอในรูปแบบหนึ่งไปสู่รูปแบบอื่น ซึ่งเป็นสมรรถนะย่อยของสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ ได้เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับปานกลาง และมีพัฒนาการอยู่ในระดับปานกลาง และสมรรถนะในวิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ และลงข้อสรุป ซึ่งเป็นอีกหนึ่งสมรรถนะย่อยของการแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ ได้เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับปานกลาง และมีพัฒนาการอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้ โปรแกรมฯ ทำให้อสม. มีความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังในด้านความรู้ สูงกว่าก่อนใช้โปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < .05$) โดย อสม. มีความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังในด้านความรู้ระดับปานกลางหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ ขณะที่ก่อนใช้โปรแกรมฯ อสม. มีความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังในด้านความรู้ระดับต่ำ

โปรแกรมการส่งเสริมการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรัง จะประกอบด้วย 7 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

1) แผนการจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่ 1 วิทยาศาสตร์คืออะไร และนักวิทยาศาสตร์ทำงานอย่างไร ซึ่งจะช่วยให้ อสม. สามารถ (1) อธิบายความหมายของวิทยาศาสตร์ได้ (2) จำแนกระหว่างสิ่งที่เป็วิทยาศาสตร์และไม่เป็นวิทยาศาสตร์ได้ (3)

วิเคราะห์ถึงความสำคัญและผลกระทบที่เกิดจากวิทยาศาสตร์ต่อการดำรงชีวิตได้ (4) ใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่สำคัญต่อการทำงานของ อสม. อันได้แก่ ทักษะการสังเกต การลงความเห็นจากข้อมูล การใช้ตัวเลข การสื่อความหมายข้อมูล การพยากรณ์ การกำหนดและควบคุมตัวแปร การตั้งสมมติฐาน และการตีความหมายข้อมูลและลงข้อสรุป ในสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้ (5) เสนอสมมติฐานเพื่อใช้ในการอธิบายสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้ (6) แยกแยะได้ว่าประเด็นปัญหาหรือคำถามใดสามารถตรวจสอบได้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ และ (7) ออกแบบตัวแปรต้น ตัวแปรตาม ที่จะนำไปสู่การสำรวจตรวจทางวิทยาศาสตร์ตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้

2) แผนการจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่ 2 ภายวิภาคของไตและระบบทางเดินปัสสาวะ ซึ่งจะช่วยให้ อสม. (1) มีความรู้เกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของไต

3) แผนการจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่ 3 หน้าที่ของไต ซึ่งจะช่วยให้ อสม. สามารถ (1) นำความรู้เกี่ยวกับหน้าที่การทำงานของไตไปใช้อธิบายสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่การทำงานของไตได้สมเหตุสมผล (2) นำความรู้เกี่ยวกับหน้าที่การทำงานของไตไปใช้ในการแปลงข้อมูลที่น่าเสนอในรูปแบบหนึ่งไปสู่รูปแบบอื่นตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้ (3) นำความรู้เกี่ยวกับหน้าที่การทำงานของไตไปใช้วิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ และลงข้อสรุปตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้ และ (4) ผู้เข้าอบรมสามารถพยากรณ์การเปลี่ยนแปลงในเชิงวิทยาศาสตร์ตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ โดยใช้ความเป็นเหตุเป็นผลที่เป็นไปได้

4) แผนการจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่ 4 การเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ และการรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งจะช่วยให้ อสม. สามารถ (1) ค้นหาข้อมูลและบริการสาเหตุของการเกิดโรคไตเรื้อรังที่ถูกต้อง และตรงกับความต้องการของตนเองได้ และ (2) เปรียบเทียบและตรวจสอบข้อมูลและแหล่งบริการในเรื่องเดียวกัน จากหลาย ๆ แหล่งได้

5) แผนการจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่ 5 กินอาหารเหมาะสม ออกกำลังกายสักหน่อย ห่างไกลไตเรื้อรัง ซึ่งจะช่วยให้ อสม. สามารถ (1) วิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ และลงข้อสรุปเกี่ยวกับโภชนาการอาหาร 5 หมู่ เครื่องปรุงที่มีโซเดียมเป็นองค์ประกอบ ไปใช้เลือกอาหารที่เหมาะสมกับเพื่อนของตนเองตามข้อมูลที่ได้จากการซักถาม (2) บอกเล่าเรื่องราวสุขภาพของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจได้ (3) ซักถาม พูดคุยแลกเปลี่ยน เพื่อให้ได้รับข้อมูลเรื่องการป้องกันโรคไตเรื้อรังตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้ และ (4) พูดสื่อสารโน้มน้าวให้เพื่อนของตนเองเห็นความสำคัญของการออกกำลังกายและเสนอแนวการออกกำลังกายที่ถูกต้องให้กับเพื่อนของตนเองได้อย่างมีเหตุผล

6) แผนการจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่ 6 อาหารเสริมปลอดภัย ซึ่งจะช่วยให้ อสม. สามารถ (1) ระบุข้อสันนิษฐาน ประจักษ์พยาน และเหตุผล ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ ให้เหตุผลพร้อมประจักษ์พยาน ตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้ (2) ประเมินข้อโต้แย้งทางวิทยาศาสตร์และประจักษ์พยานจากแหล่งที่มาที่หลากหลาย เพื่อใช้ในการตอบคำถามในสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้ และ (3) แสดงทางเลือกที่เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือชุมชน เกี่ยวกับโฆษณาถึงเข้าในการรักษาโรคไตอย่างมีเหตุผลก่อนที่จะตัดสินใจเชื่อ และทำตาม

7) แผนการจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่ 7 การจัดการเงื่อนไขทางสุขภาพของตนเองให้ห่างไกลโรคไตเรื้อรัง ซึ่งจะช่วยให้ อสม. สามารถวางแผนการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคไตเรื้อรังของตนเองได้

3. ผลของโปรแกรมการสร้างเสริมความสามารถการคัดกรองและการสื่อสารทางสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันโรคไตเรื้อรัง

โปรแกรมการสร้างเสริมความสามารถการคัดกรองและการสื่อสารทางสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันโรคไตเรื้อรัง สามารถสร้างเสริมความสามารถการคัดกรองในการป้องกันโรคไตเรื้อรัง และความสามารถการสื่อสารทางสุขภาพในการป้องกันโรคไตเรื้อรัง จะใช้ระยะเวลาในการอบรม 4 สัปดาห์ เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ต้องลงมือฝึกปฏิบัติ ซึ่งมีกิจกรรมหลัก 4 กิจกรรม ได้แก่ (1) การฟังและสนทนาเพื่อสร้างสัมพันธภาพ (2) การสะท้อนคิดอย่างมี

วิจารณ์ญาณ (3) การตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสม (4) การสะท้อนกลับและการประเมินผล โดยอสม.จะต้องเข้าอบรมในโปรแกรมการส่งเสริมการฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรัง เป็นโปรแกรมก่อน เพื่อพัฒนาความรอบความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับการป้องกันโรคไตเรื้อรังในด้านความรู้และทักษะทางปัญญาที่จะนำไปใช้ในการฝึกปฏิบัติในโปรแกรมการสร้างเสริมความสามารถการคัดกรองและการสื่อสารทางสุขภาพ ซึ่งหลังจากที่อสม.ผ่านการอบรมในทั้ง 2 โปรแกรมฯ ข้างต้น ก็พบว่า อสม.ที่เข้าร่วมอบรมอย่างตั้งใจมีความสามารถการคัดกรองในการป้องกันโรคไตเรื้อรัง และความสามารถการสื่อสารทางสุขภาพในการป้องกันโรคไตเรื้อรัง อยู่ในระดับสูง จนเป็นที่น่าพอใจ

